

Kathryn Hughes

De sleutel

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Key*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Headline Publishing Group

© Kathryn Hughes, 2018

© Vertaling uit het Duits: Valérie Janssen

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2018

Omslagontwerp: BijBarbara, Amsterdam

© Omslagbeeld: Arcangel Images SL

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 5504 8

ISBN 978 90 443 5505 5 (e-book)

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ter nagedachtenis aan James en Mary Thomas

Proloog

November 1956

Ik ben al sinds ik het huis verliet half wandelend, half rennend onderweg; mijn borst gaat zwoegend op en neer, en mijn ademhaling ontsnapt met een rauw hijgend geluid uit mijn mond. De straten zijn verlaten en daar ben ik dankbaar voor. Ik hoef mijn gedrag niet te verklaren aan nieuwsgierige burens. Achter een gesloten deur is iemand uien aan het bakken en de zoete geur zweeft voor me uit, een aroma dat me doet watertanden en me eraan herinnert dat ik niet heb gegeten. Vlak voor me komt een rode kater achter een heg vandaag geslenterd; hij gaat op de stoep zitten en de gloed van de gaslantaarn valt op zijn rossige vacht. Wanneer ik dichterbij kom, staat hij op en komt hij naar me toe, zijn staart recht omhoog, op de omgekrulde punt na. Hij heft zijn kin op en mauwt een groet naar me. Normaal gesproken zou ik me misschien hebben gebukt om hem te aaien, maar vanavond niet. Er is niets normaal aan vanavond.

Ik sla de hoek om en stel verbaasd vast dat ik nu al bij de poort van het park ben aangekomen. Na een blik over mijn schouder duw ik het roestige ijzeren hek open. De oude scharnieren knarsen luid in de stille avondlucht en het geluid verpest wat een onopgemerkte

binnenkomst had moeten zijn. Toch voel ik me veiliger nu ik me in de veilige omgeving van het park bevind, en ik ga wat langzamer lopen. Maar niet té langzaam; het is belangrijk om in beweging te blijven. Er is geen ruimte voor zelfgenoegzaamheid. De doordringende stank van het stilstaande, met planten overwoekerde water vertelt me dat het meer vlakbij moet zijn en ik loop met grote stappen verder tot het in mijn blikveld opdoemt. Het water klotst op het kiezelstrand en een paar zwanen liggen te dutten naast een omgekeerde roeiboort.

Ik zet mijn eerste behoedzame stap in het ijsskoude water en de kou grijpt me bijna bij de keel. De stenen onder mijn blote voeten zijn spits en een slijmerige sliert van een waterplant wikkelt zich om mijn enkel. Ik draai me om en kijk naar de schoenen die ik zo-even heb uitgeschopt. Ze liggen een klein stukje van elkaar op de kiezelstenen en een ervan ligt ondersteboven. Ik spreek mezelf inwendig verwijtend toe over deze atypische slordigheid. Ze horen netjes naast elkaar te staan, zoals mijn moeder me dat heeft geleerd. Ze zal teleurgesteld zijn, want zo meteen zullen die schoenen het enige zijn wat er nog van me over is. Dat is ook de enige reden dat ik ze heb uitgedaan.

Mijn voeten doen pijn van de kou, maar toch zet ik nog een paar stappen. Het water staat nu tot mijn knieën. Mijn rok deint opbollend om mijn benen, het enige wat beweegt in het donkere, roerloze meer. Ik ben hier al heel vaak geweest, maar nooit op dit tijdstip, nooit op deze manier. De lucht is helder en zwart, inktzwart. Het is halvemaan en het gebrek aan licht geeft de sterren de ruimte om zich aan de nachtelijke hemel te tonen. Vanuit de bomen stijgt een uil op, die krijsend pal boven het meer wegscheert. Hij laat me schrikken en ik deins achteruit, maar weet overeind te blijven. Ik adem een paar keer in en uit om weer tot rust te komen. Ik kan mijn voeten nog steeds zien door het troebele water; kleine voeten, maat zesendertig en spierwit.

Weer een paar stappen en het water reikt tot aan mijn middel. Ik

heb het gevoel alsof ik nu al stik. Overal om me heen heerst duisternis, niet alleen in de lucht, maar ook in het water, in mijn hart en in mijn hoofd. Ik voel ook verdriet. Ik heb altijd verdriet gevoeld. Verdriet dat ik als een cape om me heen draag. Een lange, wijde, zware cape die me helemaal opslokt, een cape die ik niet van me kan laten afglijden. Ik krijg opeens haast om het af te maken. Nog een paar stappen en ik heb rust. Ik kijk omlaag naar de slapende baby in mijn armen, maar ik voel niets. Dat had ik ook niet verwacht. Het gekrijs klinkt weer, schrill en wanhopig, maar ik weet ook zonder me om te draaien al dat het ditmaal niet de uil is. Het is iets anders.

September 2006

Ze sloeg hem gade, terwijl hij voor de spiegel in de gang denkbeeldige vlokjes roos van de schouders van zijn camelkleurige jas veegde. De sandelhoutgeur van zijn aftershave zweefde door de lucht op de bries die door het openstaande raam naar binnen dreef. Hij was nog steeds een knappe man. Hij was niet verschrompeld van ouderdom en hoewel zijn haar inmiddels wit was, was het nog steeds jaloersmakend dik en lag er een glinstering in zijn ogen die ondanks zijn verdriet niet was gedoofd.

‘Goedemorgen, pap. Ga je naar de begraafplaats?’

Hij schonk haar een mat glimlachje. ‘Ja, Sarah. Waar zou ik anders naartoe gaan?’

Ze trok de knoop in zijn stropdas recht en kuste hem op zijn wang. ‘Het is een halfjaar geleden, pap. Je hoeft niet elke dag te gaan.’

‘Ik weet heus wel dat het niet hóéft, Sarah. Ik wíl het graag.’ Hij bukte zich om zijn keurig gepoetste schoenen nog een laatste keer te borstelen met de zachte borstel die altijd op het tafeltje in de gang lag. Toen hij weer rechtop stond, keek hij haar aan, en hij zei zacht, bijna smekend: ‘Het zou fijn zijn als jij af en toe eens met me meeging.’

Ze onderdrukte een ongeduldige zucht. Ze kon er niet tegen om steeds opnieuw dezelfde discussie te moeten voeren. 'Ik hoef niet steeds naar mama's graf om aan haar te denken.' Ze klopte op haar borst. 'Ik draag haar hier elk moment van elke dag met me mee.'

Hij zuchtte, pakte haar hand en drukte er een kus op. 'Je moet het zelf weten, maar we moeten binnenkort wel wat bloembollen planten. Ik wil dat het er kleurig is in de grauwe wintermaanden. Ik denk dat ik sneeuwkllokjes neem. Die bloeien toch vroeg, hè? En ook krokussen en narcissen. Die zullen die rotkonijnen in elk geval niet aanvreten.' Hij grinnikte even. 'Wat vind jij?'

Sarah pakte haar schoudertas van de trapleuning en hing de riem om haar schouder. 'Oké, ik zal op de terugweg wat bollen meenemen uit het tuincentrum.'

Hij trok zijn wenkbrauwen op. 'Op de terugweg waarvandaan?' 'Pap,' zei ze, het woord lang uittrekkend. 'Je weet heel goed waar ik naartoe ga.'

'Je gaat me toch niet vertellen dat je daar nog steeds stiekem rondsnuffelt.'

'Ik snuffel niet stiekem rond. Ik doe research.' Toen ze de gekwets-te blik in zijn ogen zag, kreeg ze spijt van haar vinnige stem, en ze ging iets vriendelijker verder: 'En jij bent een belangrijke informatiebron, pap. Heb je enig idee hoe waardevol dat is voor een geschiedkundige? Je wilt toch zeker wel dat mijn boek een succes wordt?'

'Sinds wanneer ben jij een geschiedkundige? Ik dacht dat je bij de plaatselijke bibliotheek werkte.'

'Ja, pap, dat is mijn baan. De rekeningen moeten namelijk wel worden betaald. Maar dit boek is mijn grote passie en of het slechts een goed of juist een briljant boek wordt, kan van jouw inbreng afhangen.'

'Ik heb je al eerder gezegd dat ik er niet over wil praten,' zei hij met vermoeide stem. Hij wees streng met een vinger naar haar. 'En je hoeft echt niet bij mij te komen aankloppen als je wordt opgepakt omdat je je op verboden terrein begeeft.'

‘Dit gaat niet om het betreden van verboden terrein, dit is *urban exploration*.’ Ze zag dat zijn kaak verstrakte en zijn ademhaling veranderde. Ze trok zacht aan de mouw van zijn jas. ‘Alsjeblieft, vertel me nou hoe het daar was,’ fluisterde ze. ‘Ik beloof je dat we stoppen zodra het te ongemakkelijk voor je wordt. Vertel me dan alleen de dingen die je me wilt vertellen.’

Hij deed de voordeur open en slaakte een geërgerde zucht vanwege de regen die van de oprit opspatte. Hij pakte zijn paraplu uit de standaard in de gang en haalde er als een zwaard mee naar haar uit. Ze deinsde verschrikt achteruit.

‘Ik heb je alles al verteld wat ik je wil vertellen.’

‘Helemaal niets dus.’

Hij klapte de paraplu open en hield deze boven zijn hoofd. ‘Somme dingen in het verleden kun je beter laten rusten, Sarah. En dat is het laatste wat ik over dit onderwerp te zeggen heb.’

Hij beende met grote stappen weg over het tuinpad en ze keek hem na, alsof ze hem puur op wilskracht kon dwingen zich om te draaien en verontschuldigend naar haar te zwaaien. Nu haar moeder er niet meer was om zijn buien te temperen, kon hij verschrikkelijk weerbarstig zijn. Haar moeder had een goede invloed op hem gehad. Ze had nooit toegestaan dat hij bleef mokken en kon met een perfect getimede grap, meestal ten koste van hemzelf, zijn sombere bui verdrijven, en door haar aanstekelijke lach kon hij nooit lang somber blijven. Sarah was ervan overtuigd dat hij van haar moeder had gehouden. Ze had van dichtbij zijn hartverscheurende wanhoop meegemaakt toen hij haar verloor en hij had zo diep in de put gezeten dat ze bang was dat hij nooit meer de kracht zou vinden om er weer uit te klimmen. Zijn dagelijkse bezoeken aan haar graf waren eerder een obsessie voor hem geworden dan een vaste routine. Toch had ze het idee dat er iets ontbrak. Niet iets wat hun huwelijk aantastte of hun liefde voor elkaar bagatelliseerde, maar er was gewoon iets wat niet helemaal klopte. Ze vergeleek het met het maken van een puzzel van 1000 stukjes om er dan op het allerlaatst achter te

komen dat je maar 999 stukjes hebt. Dat ene stukje verpest het hele effect. Het is heus wel duidelijk wat de afbeelding voorstelt, maar je oog zal altijd worden getrokken naar de kleine leegte waar het ontbrekende stukje had moeten zitten. En hoewel Sarah niet kon zeggen wat de reden was, had ze toch het onbehaaglijke gevoel dat het ontbrekende stukje iets te maken had met Krankzinnigengesticht Ambergate.

Ze kwam inmiddels al maandenlang regelmatig in Ambergate, maar was toch elke keer weer diep onder de indruk van de imposante grandeur wanneer ze de hoek om kwam en het adembenemende gebouw voor haar oprees. Ze had heel wat landhuizen gezien die minder indrukwekkend waren. De voorgevel, die van fraaie kalksteen was, zag er overdadig uit, pretentius zelfs, met de achthoekige koepel van de klokkentoren die majestueus boven de gewelfde deur uitstak. Bij de bouw van het gesticht waren kosten noch moeite gespaard en hoewel veel van de waardevolste kenmerken allang waren ontvreemd, waren bepaalde delen van de prachtige geglazuurde muurtegels bewaard gebleven, evenals de ramen van gebrandschilderd glas die de balzaal verfraaiden. Deze laatste was inmiddels natuurlijk wel in verval geraakt, de meeste ramen waren kapotgegooid en het metselwerk brokkelde af onder de voortwoekerende klimop.

Sarah haalde een boek uit haar tas en bekeek de zwart-witfoto die rond de voorlaatste eeuwwisseling was genomen. *Krankzinnigengesticht Ambergate ca. 1898*. Ze las de alinea onder de foto.

‘Krankzinnigengesticht Ambergate, dat tussen 1870 en 1872 werd gebouwd naar het ontwerp van de gerenommeerde architect Sir Leonard Groves, was oorspronkelijk bedoeld voor duizend patiënten uit Manchester, Liverpool, Chester en omgeving. In de jaren vijftig van de vorige eeuw bood het onderdak aan meer dan 1500 patiënten, wat tot ernstige overbevolking leidde. Als gevolg van een landelijke poging om het stigma te verminderen dat kleefde aan het

woord ‘krankzinnigengesticht’, werd de naam in 1925 veranderd in Psychiatrische Inrichting Ambergate. Er volgde opnieuw een naamswijziging nadat in 1959 de Mental Health Act werd aangenomen, waarin was vastgelegd dat de term ‘psychiatrisch’ moest worden verwijderd uit de naam van dergelijke inrichtingen. Inrichting Ambergate sloot in 1997 de deuren en sindsdien is het leegstaande gebouw in verval geraakt, ten prooi gevallen aan brandstichters en vandalen.’

Er vielen regendruppels op de bladzijden, dus ze borg het boek op in haar tas en begon aan de wandeling over de statige oprit. Ze kwam aan bij het metalen beveiligingshek en tuurde naar het bord dat mensen verbood om verder te lopen. Het meldde dat het pand vierentwintig uur per dag onder toezicht stond en bevatte de afbeelding van een bijzonder agressief ogende Duitse herdershond met lange snijtanden waar het speeksel van afdroop. Er liepen echter helemaal geen honden rond, het was slechts een afschrikmiddel, en het genoemde toezicht werd sporadisch uitgevoerd door een oude man, volgens de geruchten een voormalig patiënt, die over het terrein slenterde, zo nu en dan luidkeels vloekend en met zijn vuist zwaaiend naar iedereen die het waagde de borden te negeren.

Sarah tilde het hek uit het betonblok zodat er een kleine opening ontstond waar ze zich doorheen kon wurmen. Ze wachtte even en liet haar blik over het terrein glijden, met ingehouden adem, zodat ze onbekende geluiden gemakkelijker kon opvangen. De bladeren aan de bomen ritselden in de bries en een duif koerde zacht naar zijn partner, maar verder was er niets te horen. De bewaking was echt een lachertje.

Ze stak het met onkruid overwoekerde gazon over, tussen het lange, natte gras door dat bijna tot aan haar middel reikte, en kwam aan bij de voet van de stenen trap die naar de hoofdingang leidde. Ze greep de reling vast die ooit heel sierlijk moest zijn geweest en

klom naar de half dichtgetimmerde voordeur, waarop een of andere grapjas met knalrode verf een pentagram had getekend. Ze duwde tegen het vermolmd hout, dat zonder al te grote krachtsinspanning van haar kant meegaf, zodat ze over de drempel de hal in kon stappen.

Binnen hing een overweldigende sfeer van verval. De muren waren bedekt met schimmel en de vloer was bezaaid met duivenpoep. De stank van urine hing in de lucht en Sarah bedekte haar neus met een hand. Gebroken flessen, sigarettenpeuken en de resten van een wegwerpbarbecue wezen erop dat er een of andere bijeenkomst had plaatsgevonden. Misschien was het tegenwoordig een plek waar verveelde tieners samenkwamen, maar Sarah kon zich amper een voorstelling maken van de gruwelen die zich vroeger tussen deze muren hadden afgespeeld. Haar vader beschikte over waardevolle informatie uit de eerste hand en Sarah vond het verschrikkelijk dat hij niet bereid was deze met haar te delen.

Ze wreef over de afbladderende beits op de trapleuning en keek naar de trap. De traptreden waren verrot en ze wist dat het gekkenwerk zou zijn om te proberen naar boven te gaan. Recht voor haar bevond zich een dubbele deur en de scharnieren knarsten toen ze deze openduwde. Een op het oog oneindige gang strekte zich voor haar uit, met muren waarvan het stucwerk losliet en een vloer die bezaaid was met stukken hout. Ze hurkte neer, haalde een plattegrond uit haar tas en legde deze opengevouwen op de grond. Het gangenstelsel was ruim zes kilometer lang, dus had ze een systematisch plan bedacht om het gebouw te onderzoeken en de delen die ze al had bekeken zorgvuldig ingekleurd.

Nadat ze zich had georiënteerd, borg ze de plattegrond weer op en haalde ze haar schrijfblok tevoorschijn. Door de gaten tussen de dakspanten druppelde regen naar binnen die de schimmelige stank en de rottende ambiance van het vervallen gebouw nog eens extra benadrukte. Afgezien van de regelmatig tikkende regendruppels was het er doodstil. Ze huiverde en gluurde om zich heen. Ze zou nooit

wennen aan de griezelige muren met hun verontrustende graffiti of de enge gangen en de daar lang geleden begraven geheimen die volgens haar koppige vader vooral verborgen moesten blijven.

Ze verstijfde toen ze in een van de zijkamers een schuifelend geluid hoorde. Ratten. Ze was ze al eerder tegengekomen en hoe vaak ze zichzelf ook voorhield dat ze banger waren voor haar dan zij voor hen, het hielp niet. Ze had nog steeds een hartgrondige hekel aan die rondhollende krenge met hun lange, haarloze staart en zwarte kraalooogjes. Ze stampte hard met haar voeten en hoewel ze zichzelf wel een beetje belachelijk vond, schreeuwde ze toch dat ze moesten opdonderen. Er daalde opnieuw een stilte neer en ze lachte zacht in zichzelf. *Dat zou hen leren.* Maar toen ze langs de deur, die scheef aan de scharnieren hing, in de zijkamer tuurde, die zo donker was dat er onmogelijk ramen konden zijn, hoorde ze het geluid weer. Het geschuifel van voeten, veel te hard om van een rat te kunnen zijn. Ze slikte moeizaam iets weg. ‘Hallo. Is... is daar iemand?’

Uit het schemerduister doemde een in een capuchon gehulde gedaante op die met uitgestrekte armen als een soort zombie op haar afkwam. Ze slaakte een zucht van opluchting. ‘Nathan, mafkees die je bent. Wil je me soms een hartverzakking bezorgen of zo?’

Hij schoof zijn capuchon naar achteren en keek haar grijnzend aan. ‘Sorry, ik kon het gewoon niet laten.’

‘Wat doe je hier trouwens op dit tijdstip?’

‘Het is vandaag te nat om buiten rond te hangen. Ik blijf liever binnen.’

‘Ik wist niet dat daklozen veel te kiezen hadden.’

Hij haalde zijn schouders op. ‘Heb je sigaretten bij je?’

Ze zocht even in haar tas. ‘Nee, ik heb geen sigaretten bij me.’ Ze hield hem een pakketje voor. ‘Hier, pak aan en wees dankbaar dat je wat krijgt.’

Hij wikkelde het aluminiumfolie eraf en propte een boterham

met kaas en ham in zijn mond. ‘Lekker,’ mompelde hij. ‘Ik ben je ook heus wel dankbaar. Dat meen ik.’ Hij haalde de broodhelften van elkaar en gluurde ertussen. ‘Maar er had wel wat augurk bij gemogen.’

Ze gingen naast elkaar op de harde vloer zitten en Nathan werkte een voor een haar boterhammen weg. Hun paden hadden zich een paar weken eerder gekruist toen Sarah hem slapend in een van de vroegere ziekenzalen had aangetroffen. In eerste instantie had ze gedacht dat het een bundel oude kleren was, totdat ze hem een por gaf met haar voet. Na een reeks heftige ruzies met zijn ouders was hij het huis uit gestormd met de belofte dat hij nooit meer zou terugkomen en sinds die tijd sliep hij op straat. Ze hadden vriendschap gesloten, ook al was ze twintig jaar ouder dan hij, en ze bemoederde hem instinctief, hoewel of misschien wel juist omdat ze zelf geen kinderen had. Haar gedachten keerden terug naar Dan en ze werd overspoeld door de bekende verbittering. Ze schudde haar hoofd om de herinneringen te verjagen. Het had geen zin om erin te blijven hangen; gedane zaken namen geen keer.

Ze keek naar Nathan, die de laatste boterham opschrokte. Het dunne blonde haar op zijn bovenlip zat vol kruimeltjes. ‘Nathan?’

‘Hm?’ Hij kauwde luidruchtig verder.

‘Waarom laat je me je niet helpen?’

Hij wees naar zijn wangen, die bol stonden als die van een hamster. ‘Je helpt me al,’ mompelde hij.

‘Nee, Nathan, dat is slechts een lapmiddel. Echt helpen, bedoel ik. Tot je je leven weer op orde hebt.’

‘Ik red me best.’

‘Binnenkort is het winter. Wat ga je dan doen?’

‘Geen idee. Hier blijven, denk ik.’ Er landde een grote regen-druppel op zijn hoofd en hij keek omhoog naar het plafond. ‘Of misschien ga ik wel naar Londen.’

‘Je bent pas achttien. Je hele leven ligt nog voor je.’

Hij lachte spottend. ‘Ja, daar ben ik ook bang voor.’

Ze keek hem boos aan. Wat was hij toch een koppige ezel. Maar in aanmerking genomen dat hij al een paar maanden op straat sliep, had hij er veel slechter kunnen uitzien. Zijn lichaamsgeur had weliswaar de doordringende scherpe geur van overrijpe stilton, maar zijn blauwe ogen stonden helder en zijn huid was verbazingwekkend glad voor iemand die niet regelmatig een scheermes tot zijn beschikking had. Zijn blonde pony was te lang en hij maakte er een gewoonte van om met zijn hoofd te schudden om het haar uit zijn ogen te houden.

Ze dook opnieuw in haar tas en haalde er een fles water uit.

Hij wierp een blik op het etiket. ‘Het heeft zeker geen zin om te hopen dat je er wodka in hebt gedaan, hè?’

‘Je klinkt al als een echte zwerver.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Wat denk je zelf?’

Hij draaide de dop los en nam een flinke teug. ‘Wat gaan we vandaag onderzoeken?’ vroeg hij.

Ze beseftte dat ze deze slag had verloren, maar dat zou haar er niet van weerhouden om het op een andere dag nog eens te proberen. Ze spreidde de plattegrond tussen hen uit op de vloer en wees een lange gang aan met aan beide kanten talloze kamers. ‘Vandaag doen we deze.’

Hij klauterde moeizaam overeind met zijn een meter tachtig lange lijf, dat gehuld was in een spijkerbroek die nauwelijks om zijn magere heupen bleef hangen, en stak een hand uit. Ze pakte hem vast en hij hees haar overeind. Ze klopte wat zand en stof van haar kleren. ‘Dank je.’

Ze liepen naast elkaar door de gang, langs ziekenzalen waarin nog steeds metalen bedden stonden, compleet met smoezelige matrassen waar paardenhaar uit pulde dat op de gebarsten tegelvloer hing. In een van de kamers stond een oude tandartsstoel in de ligstand, met ernaast een tafeltje vol roestige instrumenten. Ze kwamen aan bij een gang met kleine kamertjes, die elk waren afgesloten

met een dikke, stalen deur. Sarah kneep één oog dicht en tuurde met het andere door een kijkgaatje. ‘Zo te zien een gecapitonneerde isoleercel.’

‘Alle machtig, ik vraag me af waarvoor die werden gebruikt. Zeg, zou jouw pa daar wel eens in hebben gezeten? Hij was toch gek?’

‘Nathan!’ zei ze bestraffend. ‘Mijn vader was niet geestesziek. Hoe kom je daarbij? In die tijd werden mensen om allerlei onzinnige redenen naar een krankzinnigengesticht gestuurd; lang niet iedereen was gestoord en bovendien was mijn...’

Hij greep haar arm vast. ‘Deze is open. Sluit me er eens in op!’

‘Waarom in vredesnaam?’

‘Ik wil weten hoe het is. Vooruit, het is vast leuk.’

‘Leuk? Het wordt nu echt tijd dat je iets gaat doen met je leven, Nathan.’

Hij trok de deur open en liep het piepkleine kamertje in. De vloer was sponzig en de muren waren bekleed met doek, gevuld met paardenhaar.

‘Weet je zeker dat je dit wilt doen?’ vroeg Sarah, terwijl ze de deur langzaam achter hem dichtduwde.

Zijn antwoord klonk gedempt. Sarah tuurde door het kijkgaatje, maar de duisternis had hem helemaal opgeslokt. Ze telde tot tien en deed de deur weer open.

Hij kwam grinnikend naar buiten. ‘Dat was supergaaf.’

Ze kromp in elkaar bij het horen van zijn omschrijving. Als tien tellen in een donkere isoleercel doorbrengen Nathans idee van supergaaf was, had hij duidelijk een heel beschermd leventje geleid. Arme jongen.

‘Kom mee, jij.’ Ze trok hem naar buiten, maar moest ondanks zichzelf toch lachen om zijn stralende gezicht. ‘We moeten aan de slag.’

Ze waren bij het eind van de gang aanbeland, en de lucht was er koel en klam. Er waren maar twee raampjes, hoog in de muur voor hen, die bij lange na niet genoeg licht binnenlieten.

‘Wat nu?’ vroeg Nathan.

‘Ik weet zeker dat hier ergens een deur moet zijn.’ Sarah bekeek de plattegrond nog een keer. ‘Ja, er moet hier ergens in de muur echt een deur zitten.’

Ze zette haar handen op haar heupen en nam de gang aandachtig op. Haar blik bleef rusten op een enorme kledingkast, waarvan de ene deur ontbrak en de andere aan één scharnier bungelde. Ze liep ernaartoe.

‘Wacht even. Moet je dit eens zien, Nathan.’

De achterwand van de kledingkast was ook weg. Ze staarden allebei naar de deur erachter, waarvan de blauwe verf in lange, kronkelende stroken afbladderde. ‘Gevonden,’ stelde Sarah vast. ‘Ik wist wel dat hier een deur moest zijn.’

Nathan stak zijn hoofd in de kast en draaide aan de deurknop. ‘Man, het enige wat er nu nog ontbreekt, zijn de leeuw en de heks uit Narnia.’

Hij schoof de kledingkast opzij en Sarah gaf de deur een zet met haar schouder; toen de deur weigerde open te gaan, schopte ze ertegen met haar stevige werkschoenen.

Nathan greep in. ‘Straks doe je jezelf nog pijn, Sarah. Laat mij maar even.’ Hij draaide de deurknop geduldig om, luisterend tot hij een klikje hoorde, en na een paar rukjes zwaaide de deur open. ‘Gewoon rustig blijven. Het is echt niet nodig om als een olifant in een porseleinkast tekeer te gaan.’

Zodra hun ogen waren gewend aan het schemerduister, tuurden ze allebei naar de smalle houten trap achter de deur, die naar boven leidde.

Nathan vertrok zijn gezicht en gebaarde met een arm naar Sarah. ‘Dames eerst.’

‘Wat zou je toch een heer zijn, als je niet zo’n lafaard was.’

‘Nou, het ziet er wel een beetje eng uit.’

‘En dat zegt de man die elke nacht in een vervallen krankzinnigengesticht slaapt.’

Ze probeerde voorzichtig de eerste trede uit en toen ze merkte dat deze haar gewicht hield, klauterde ze langzaam naar boven.

‘Wat is daar te zien?’ riep Nathan aan de voet van de trap.

‘Weer een deur, maar veel kleiner. Ik moet me bukken om erdoor te kunnen.’

‘Wacht op mij; je moet er niet in je eentje naar binnen gaan.’

Toen ze allebei gehurkt boven aan de trap zaten, draaide Sarah de deurknop om. De sleutel zat nog in het slot en het lukte haar zonder al te veel inspanning om de deur open te duwen, die toegang gaf tot een kleine zolderkamer zonder ramen. Ze stak haar hand in haar tas, haalde haar zaklampje tevoorschijn en scheen ermee door de ruimte; het gedempte schijnsel viel op dikke lagen stof en spinnenwebben. Aan het plafond hing één gloeilamp, bedekt met een dikke laag vuil.

Nathan wees naar de andere kant van de kamer. ‘Daar ligt iets.’

Sarah liep door de kamer naar de plek waar een verzameling koffers onder de nok van het dak lag opgestapeld. ‘Nathan,’ fluisterde ze. ‘Kom eens hier. Ik heb iets gevonden.’

Hij kwam schuifelend naar haar toe, want het viel met zijn lange lijf niet mee om zich daar voort te bewegen. Hij vroeg met gedempte stem: ‘Waarom fluisteren we?’

‘Moet je al die koffers eens zien.’ Ze trok de bovenste van een stapel en blies de stoflaag weg. Aan het handvat zat met een rafelig stukje touw een bruin bagagelabel gebonden.

Hij keek over haar schouder mee. ‘Staat er een naam op?’

Ze tuurde met half dichtgeknepen ogen naar het label. ‘Nee, alleen een getal. 43/7. Hier, hou eens vast.’ Ze gaf hem de zaklamp en probeerde met haar duimen de klikslotjes aan weerszijden van het handvat open te drukken, maar ze waren vastgeroest. ‘Verdorie, volgens mij zit dat ding op slot.’

Nathan zei: ‘Laat mij het eens proberen.’

Een paar tellen later had hij de kliksloten open en schoof hij de koffer naar Sarah. ‘Aan jou de eer om hem open te maken.’

‘Dank je.’ Ze veegde haar klamme handen af aan de onderkant van haar sweatshirt, ging op haar knieën zitten en klapte het deksel van de koffer voorzichtig open. ‘Lieve god, dit ding is in geen jaren aangeraakt.’

Toen ze het deksel bijna open had, knalde het opeens open, als een airbag uit een dashboard. Ze schoof geschrokken achteruit, en Nathan sprong op en stootte zijn hoofd tegen de houten dakspan-ten.

‘Wat is dat verdorie?’ riep ze uit.

Nathan sloeg een arm om haar heen en richtte de zaklamp op de koffer. ‘Laat mij maar.’ Hij kroop naar voren en porde met zijn teen in het hoopje witte stof.

Sarah duwde hem opzij en bukte zich om de stof te betasten. ‘Het voelt aan als zijde.’ Ze pakte de stof op, die gekreukt was van ouderdom, en schudde deze uit. ‘Het is een trouwjurk.’ Ze streek met haar vingers over de rij kleine parels langs de hals. ‘Prachtig, maar ik vraag me af wat dat ding hier doet. Afgaand op de gele vlekken onder de oksels is de jurk gedragen.’

‘Een stevige tante,’ merkte Nathan op. ‘Onder dat ding kan een gezin met twee kinderen met gemak kamperen.’

Hij haalde een zwart-witfoto uit de koffer. ‘Moet je deze eens zien.’

Ze staarden allebei naar de foto van de jonge man in uniform. Hij stond met zijn rug naar de camera, maar keek grijnzend met een sigaret tussen zijn lippen geklemd over zijn schouder in de lens. Hij had het robuuste knappe uiterlijk van een filmster uit de jaren veertig. Of dat zou hij hebben gehad als iemand zijn ogen niet had weggesneden. Sarah hield de foto omhoog en liet het licht van de zaklamp op de achterkant vallen, zodat de straal door de gaten scheen waar zijn ogen hoorden te zitten. ‘Allemachtig, iemand moet echt woedend op hem zijn geweest. Dit is echt heel fascinerend. Laten we eens een kijkje nemen in de andere koffers.’

De zolderkamer was lang maar laag en de koffers die in stapels

onder de door houtworm geteisterde nok waren geschoven, hadden verschillende kleuren en afmetingen, maar aan elk handvat hing een bruin bagagelabel. Sarah trok een andere koffer van de stapel en klapte het deksel open. Ze woelde door de stoffige kleren en trok een vies gezicht vanwege de muffe geur. Nathan haalde er een door motten aangevreten oude trui uit. 'Joh, er ligt hier een complete nieuwe garderobe voor me klaar.'

Sarah keek hem nijdig aan. 'Je blijft overal van af, heb je me goed begrepen?'

Hij hief verontschuldigend zijn handen op. 'Oké. Het was maar een grapje.'

Sarah wreef met een diepe rimpel van concentratie in haar voorhoofd over haar kin. 'We moeten dit systematisch aanpakken.' Ze liet haar blik door de kamer glijden. 'Er liggen hier minstens twintig koffers die elk hun eigen verhaal te vertellen hebben.' Ze pakte Nathan vast bij zijn arm en fluisterde opgetogen: 'Dit is een goudmijn, Nathan. Je mag hier met niemand over praten.'

Hij haalde zijn schouders op. 'Met wie zou ik hier nou over moeten praten?'

Ze haalde haar fototoestel uit haar tas, klapte de flitser open en begon verwoed foto's te nemen van de stapels koffers. 'Dit wordt een schitterend omslag voor mijn boek.' Ze liet zich op haar knieën zakken en scrollde wiebelend op haar hakken langs de foto's die ze net had genomen.

Nathan keek mee over haar schouder. 'Als je wil, kan ik wel helpen.'

Ze keek naar hem in het gedempte licht, naar zijn grote pupillen en zijn grijnzende mond. Ze had hem nog nooit zo geanimeerd gezien. 'Dankjewel. Dat zou heel fijn zijn.' Ze aarzelde even. 'Ik zal je er natuurlijk voor betalen.'

'Dáárom heb ik het niet aangeboden. Ik wil je gewoon graag helpen. Ik verwacht er echt niets voor terug.'

Ze gaf een klopje op zijn knie. 'Je bent een goed mens, Nathan.'

Ze ging rechtop staan, voor zover het lage dak dat tenminste toeliet, en masseerde haar nek. 'In dit schemerdonker kunnen we niet veel uitrichten. Ik kom morgen terug met een paar lampen en dan kunnen we echt beginnen.' Ze borg haar fototoestel op. 'Heb je zin om met mij mee te gaan naar huis, in elk geval voor een douche en een warme maaltijd?'

Hij schudde zijn hoofd. 'Dat kan niet, dat heb ik je al eerder verteld. Hou er alsjeblieft over op.'

Toen ze thuiskwam, was het opgehouden met regenen. Haar vader was in de voortuin bezig onkruid te wieden, nog steeds gekleed in zijn overhemd en stropdas, met de mouwen tot aan de elleboog opgerold. ‘Ik ben terug,’ kondigde ze onnodig aan. ‘Hoe was het op de begraafplaats?’

Hij veegde zijn voorhoofd af en liet er een veeg aarde op achter. ‘Het viel wel mee. Ik heb de grafsteen met een harde borstel afgeveegd en een deel van de viezigheid weg gekregen; die verrekte vogels hadden alles ondergepoept.’

Ze draaide zich om en wilde al naar binnen gaan, maar bleef staan toen hij haar naam riep. ‘Sarah, heb je er al over nagedacht wanneer je weer teruggaat naar je eigen huis?’

Ze aarzelde even, zoekend naar een verborgen betekenis achter zijn woorden. ‘Nou, dat weet ik eigenlijk nog niet. Ik dacht dat je het fijn vond dat ik hier woonde. Bedoel je nu dat je wilt dat ik wegga?’

Zijn stem klonk zakelijk, bijna ongeïnteresseerd. ‘Tja, je kunt hier natuurlijk niet altijd blijven wonen, hè? Ik moet leren om weer alleen te zijn.’ Hij zweeg even en trok de knoop in zijn stropdas wat losser. ‘En jij ook.’

Het was voor het eerst dat hij haar omstandigheden zo direct ter sprake bracht. Hij wist heel goed dat ze het verschrikkelijk vond om in haar eentje in haar ziellose appartement te wonen. Ze kon het niet opbrengen om er nu over te praten. Ze keek hem recht aan en veranderde van onderwerp.

‘Ik heb vanochtend iets ontzettend fascinerends gevonden in Ambergate.’

Hij reageerde meteen stekelig. ‘Sarah...’ zei hij waarschuwend.

‘Nee, rustig maar. Ik weet dat je er niets mee te maken wil hebben. Ik wilde het je alleen maar vertellen. Ik heb op een zolder een stapel oude koffers gevonden. Ik ga de inhoud ervan documenteren voor mijn boek.’

Ze stapte zonder zijn antwoord af te wachten over de drempel en liet hem piekerend achter, met een bezorgde rimpel in zijn voorhoofd.

‘Weet je wat spreadsheets zijn?’ Sarah klapte haar laptop open en liet zich in kleermakerszit naast Nathan op de vloer zakken.

‘Ik ben dakloos, niet dom.’

Ze had aan beide uiteinden van de zolderruimte een op batterijen werkende lamp op de vloer neergezet die samen voldoende licht afgaven om bij te werken. ‘Sorry. Kijk. Ik heb een sheet aangemaakt met de volgende kolommen: labelnummer, beschrijving koffer, inhoud. Het enige wat we nu nog hoeven doen, is alles invullen.’

‘Klinkt eenvoudig. Geef maar hier.’

Ze overhandigde hem de laptop en kroop naar de koffer die ze de vorige dag hadden opengemaakt. ‘Laten we maar met deze beginnen, want hij is toch al open. Ik noem de details op en jij typt ze in, oké?’

Hij salueerde. ‘Ja, baas.’

‘Goed, labelnummer 43/7.’

Nathan begon te typen.

‘Beschrijving koffer,’ ging ze verder. ‘Donkerblauw met bruin leer op de hoeken. Inhoud: één witte zijden trouwjurk, één zwart-witfoto van een jonge man in uniform.’ Ze pakte tussen duim en wijsvinger een voorwerp op en hield het een armlengte bij zich vandaan. ‘Eén...’ Ze wierp een blik in de koffer. ‘Nee, een paar onderbroeken, allemaal wit... nou ja, witachtig.’ Ze zuchtte. ‘Lieve god, wat een prestigieuze klus.’

Twee uur later hadden ze bijna de helft van de koffers gedocumenteerd en gefotografeerd. Niet een ervan bevatte iets spannenders dan kleding, boeken en toiletpullen, maar op hun eigen manier hadden ze wel allemaal iets schrijnends. Wat pakte je in voor een verblijf in een krankzinnigengesticht en waarom waren al deze mensen zonder hun bezittingen vertrokken? Sarah wreef over haar gezicht en stak een hand uit naar de koeltas die ze had meegebracht. ‘Tijd voor wat lekkers, zou ik zeggen.’

Ze haalde een zakje chips tevoorschijn en gooidde het naar Nathan. ‘Alsjeblieft.’

Hij ving het zakje op. ‘Bedankt.’

‘Heb je het document opgeslagen?’

Hij klakte met zijn tong en sloeg zijn ogen op naar de dakspannen. ‘Ja, ik ben niet gek.’

Ze sloeg hem met half dichtgeknepen ogen gade. ‘Je bent dus tot voor kort naar school gegaan?’

Hij propte een handvol chips in zijn mond. ‘Soms,’ antwoordde hij uiteindelijk. ‘Maar ik heb ook veel gespijbeld.’

‘Waar?’

‘Waar wat?’

‘Waar zat je op school?’

‘Een scholengemeenschap, All Hallows, maar die staat niet hier in de buurt.’

‘Je bent dus katholiek?’

‘Wat? Nee. Jezus, Sarah, het lijkt wel een derdegraadsverhoor.’

Ze schonk twee koppen thee in uit een thermosfles. ‘Ik bedoel er anders niets mee, Nathan. Je hoeft echt niet meteen in de verdediging te schieten.’

Hij nam een kop thee van haar aan. ‘Sorry. Ik praat gewoon niet graag over mijn verleden. Ik... Ik werd op school gepest. Ik heb er heel rottige herinneringen aan.’

‘Dat zal best zwaar zijn geweest.’

‘Ja, dat klopt.’

Ze liet een stilte vallen en zag dat hij in de huid rond zijn duimnagel beet. ‘Waarom ga je niet terug naar huis, Nathan? Ik weet zeker dat je ouders vreselijk bezorgd zijn. Als ik een zoon had die was wegge...’

Hij liet haar niet uitpraten. ‘Je snapt er helemaal niets van. Ze zullen zich nog geen seconde zorgen maken om mij. Hou er alsjeblieft over op,’ zei hij smekend. ‘Het is een verspilling van tijd.’

Ze zweeg even tot hij weer wat kalmer was geworden. ‘Waarom ben je zo boos, Nathan?’

‘Ik ben niet boos,’ zei hij met een diepe zucht. ‘Het spijt me dat ik je heb afgesnauwd. Het komt gewoon doordat... Luister, ik ben het zat om over mezelf te praten. Vertel jij mij maar eens iets over jezelf nu we zulke goede vrienden zijn. Ben je getrouwd?’

Ze wreef afwezig over de vinger waar haar trouwring had gezeten. ‘Nee, niet meer.’

‘O, sorry... Ehm... Hoelang waren jullie getrouwd?’

‘Tien jaar.’

‘Wauw, dat is lang. Wat is er gebeurd?’

Ze sloeg hem speels op zijn arm. ‘Jij bent ook helemaal niet nieuwsgierig, hè?’

‘O, maar jij mag mij wél een derdegraadsverhoor afnemen?’

Ze trok haar knieën op naar haar borst en leunde erop met haar voorhoofd. Toen deed ze haar ogen dicht en liet ze een beeld van Dan toe in haar gedachten. Het deed pijn om aan hem te denken, maar het idee dat ze hem zou vergeten, was nog veel erger. ‘Dan en ik hadden echt alles. Zo zag het er aan de buitenkant tenminste uit. Een groot huis, dure auto’s, een druk sociaal leven, twee keer per jaar op vakantie in het buitenland, allemaal dingen waar andere mensen blijkbaar jaloers op zijn. Maar we hielden echt van elkaar.’

‘Klinkt geweldig. Wat is er misgegaan?’

Ze glimlachte droevig. ‘Dat ene wat we dolgraag wilden hebben, ontbrak.’

Hij trok zijn wenkbrauwen op. ‘Wat was dat dan?’

‘Een baby.’

‘O.’

‘We hebben een klein fortuin besteed aan ivf, maar de prijs kan niet alleen in financiële termen worden uitgedrukt. De emotionele prijs was veel hoger. Ik wist dat ik volkomen geobsedeerd was geraakt door het verlangen naar een kind, zo erg zelfs dat ik alle andere aspecten van ons huwelijk negeerde.’

Nathan trok een pijnlijk gezicht en legde zijn handen tegen zijn ogen. ‘Waar gaat dit naartoe?’

Ze lachte. ‘Ik zal je de details besparen, Nathan, maar negen maanden geleden kondigde Dan opeens aan dat hij nooit kinderen had gewild en dat hij alleen maar voor mij had meegewerkt aan die ivf-onzin, zoals hij het noemde.’

‘Wat een hufter.’

‘Precies. Uiteraard was het daarna gedaan met ons huwelijk. Nu ben ik op mijn achtendertigste weer single en neemt de hoop dat ik ooit nog een kind zal krijgen met elke maand die verstrijkt af.’

‘Bestaat er een kans dat jullie weer bij elkaar komen?’

‘Hm, ik denk niet dat zijn zwangere vriendin daar blij mee zou zijn.’

Nathan verslikte zich bijna in zijn thee. ‘Wat?’

‘Ja, Dan is waanzinnig snel verdergegaan met zijn leven. Hij kreeg een vriendin die half zo oud is als hij en binnen twee maanden na hun eerste ontmoeting zwanger was van zijn kind.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Zoiets verzin je toch niet?’

‘Je komt vast wel iemand anders tegen,’ zei Nathan. ‘Je bent heel aantrekkelijk voor een... nou ja...’ Hij maakte zijn zin niet af, zoekend naar de juiste woorden.

‘Heel aantrekkelijk voor een oudere vrouw, wilde je zeker zeggen?’

Nathan sloeg met zijn hand tegen zijn voorhoofd. ‘Ja, sorry hoor. Ik ben hier niet goed in.’

‘Waar moet ik dan iemand anders tegenkomen? Ik verdeel mijn tijd tussen mijn werk in de bibliotheek en mijn onderzoek hier.’

‘Dat soort dingen gebeuren altijd wanneer je er niet op bent voorbereid.’

Ze pakte zonder iets te zeggen een stokje en begon er cirkels mee te tekenen in het stof op de vloer.

‘Sarah?’

Ze haalde diep adem en brak het stokje doormidden. ‘Ik vind het moeilijk om me voor te stellen dat ik ooit met iemand anders samen zou kunnen zijn. Dan en ik waren heel lang bij elkaar. Hoewel ik heel goed weet dat hij me heeft gekwetst, heb ik nog steeds gevoelens voor hem. Het zou gemakkelijker zijn geweest als ik hem haatte, maar dat doe ik niet.’ Ze stond op. ‘Kom, genoeg over mijn ellende gekletst. Zullen we verdergaan?’

Ze tilde met routineuze gebaren de volgende koffer van een stapel op de vloer en ging ervoor zitten. ‘Oké, labelnummer 56/178. God mag weten wat die getallen betekenen. Er zit totaal geen logica in. Goed, beschrijving: bruin leer, een beetje gebutst.’ Ze probeerde het klikslotje open te krijgen, maar het zat muurvast. ‘Verdorie, volgens mij zit deze op slot. Irritant.’ Ze keek Nathan aan. ‘Heb jij misschien een Zwitsers zakmes of zoiets bij je?’

Hij klopte theatraal op al zijn zakken. ‘Nee, die ben ik zeker vergeten mee te nemen toen ik het huis uit stormde.’

Zonder in te gaan op zijn sarcastische antwoord schoof ze de koffer aan de kant. ‘Dan zullen we deze een andere keer afhandelen.’

Twee uur later waren alle andere koffers open geweest, gedocumenteerd en weer opgestapeld, en waren ze allebei stijf van het zitten op de kale houten vloer op de krappe zolder. Sarah strekte haar armen uit boven haar hoofd en gaapte. ‘Dankjewel voor je hulp, Nathan. Ik waardeer het echt.’

‘Graag gedaan. Ik heb niet bepaald een volle agenda.’

Ze staarde naar de enige ongeopende koffer. ‘Wel jammer dat we daar niet in kunnen kijken. Ik hou er niet van om iets onafgemaakt

te laten.’ Ze peuterde weer aan het slotje. ‘Ik zal morgen een haarspeld of zoiets meebrengen. Nathan?’

Hij zat op zijn handen en knieën met een lamp bij zijn gezicht en tuurde in de poel van licht. Hij streek met zijn vingers over de ruwe vloerplanken en wurmde ze in de kieren.

‘Wat ben je aan het doen?’

‘Ik zag iets.’ Hij zette de lamp neer en probeerde de plank met twee handen los te trekken. ‘Er glinsterde iets in het licht.’ Hij voelde weer aan het hout en vloekte toen er een splinter in zijn vinger drong. ‘Au!’

Sarah kroop naar hem toe. ‘Laat mij eens kijken.’ Ze pakte zijn hand en streek met haar duim over zijn vingertop. ‘Die moet eruit.’ Ze drukte heel hard tot het piepkleine stukje hout onder zijn huid vandaan kwam.

‘Au, dat doet pijn!’

‘Stel je niet zo aan. Kijk.’ Ze liet hem de splinter zien. ‘Hij is er al uit. Vooruit, wat zocht je nou zo-even?’

Hij zoog op zijn vinger en knikte naar de vloerplanken. ‘Er zit daar iets tussen.’

Sarah volgde zijn blik en bukte zich om het beter te kunnen zien. ‘Je hebt gelijk.’ Ze peuterde met een nagel aan het voorwerp tot ze het uit de kier wist te krijgen. Ze keken allebei naar de kleine koperen sleutel. ‘Kijk eens aan,’ zei Sarah. ‘Zo te zien hebben we die haarspeld niet meer nodig.’

Ze trok de laatste koffer naar zich toe en stak de sleutel in het slot. Nadat ze de sleutel een beetje heen en weer had bewogen, sprong het slot met een bevredigend klikje open. ‘Hebbes,’ fluisterde ze.

Ze klapte het deksel open en floot zacht. ‘Zo, dit is wel even iets anders.’ Het schilderij dat boven op de rest van de spullen lag, was bijna net zo groot als de koffer zelf. Ze wierp een blik op haar horloge, zich ervan bewust dat het al laat was. ‘Oké, één schilderij, zonder lijst en gesigneerd door...’ Ze zette haar leesbril, die boven

op haar hoofd stond, op haar neus. ‘Ondertekend door Millie... Millie McCarthy, staat er volgens mij.’

Nathan keek met grote ogen op van het toetsenbord. ‘Eindelijk een naam. Ik ben benieuwd waarom ze hier zat.’

Sarah ging verder met de inhoud van de koffer en somde op: ‘Een kiezel met een roze bloem erop geschilderd... Een haarborstel.’ Ze streek met haar vingers over de zachte borstelharen en trok er een blonde haar uit. Ze had het DNA in handen van iemand die hier had gewoond en hoogstwaarschijnlijk was overleden. De borstel hoorde bij een set, met roze zijde op de achterkant, een parelmoeren handvat en een bijpassende spiegel. ‘Correctie,’ zei ze. ‘Een set, bestaande uit een borstel en een spiegel.’ Ze hoorde Nathan op de delete-knop tikken. Ze wachtte even tot hij klaar was. ‘O, kijk dit nou.’ Ze hield een gebreide teddybeer omhoog, gemaakt van verschillend gekleurde restjes wol. Er vormde zich onverwacht een brok in haar keel en het kostte haar moeite om verder te gaan.

‘Wat is er?’ vroeg Nathan.

‘Niets,’ zei ze snuffend. Ze vermande zich en ging verder. ‘Een met de hand gebreide teddybeer.’ Ze zette de zachte speelgoedbeer recht op in het deksel van de koffer. ‘Eén... twee... drie gebloemde jurken en... O, mijn god.’ Ze pakte een piepklein blauw jasje en hield het onder haar neus. ‘Een matineejasje voor een baby, blauw.’

Nathan was onaangedaan. ‘Hoe schrijf je dat?’

‘B-L-A-U-W,’ antwoordde ze afwezig.

‘Ja, dankjewel, Sarah. Ik bedoelde dat andere woord. Mat en nog iets.’

‘O, M-A-T-I-N-E-E.’

‘Zit er nog meer in?’ vroeg hij.

Sarah streekte de zachte wol en vlijde het jasje tegen haar wang. Met haar andere hand voelde ze over de bodem van de koffer en haar vingers stuitten op een stuk papier dat was dubbelgevouwen. Ze legde het jasje neer en vouwde het briefje open.

De eerste vijf woorden waren in blokletters geschreven en ze had

haar leesbril niet nodig om de betekenis ervan in zich op te nemen.
'Wat heeft dit in vredesnaam te...?'

Nathan hield op met typen. 'Wat is er?'

Ze draaide zich naar hem om en gaf hem zonder iets te zeggen het briefje.

'Wat is dat?' Hij las het met gefronste wenkbrauwen en er gleed een verwarde uitdrukking over zijn gezicht. 'Jezus Christus,' fluisterde hij.